

V Bruseli 8. júna 2023
(OR. en)

10249/23

ENFOPOL 269
ENFOCUSTOM 66
COSI 106
CULT 71
JAI 789

VÝSLEDOK ROKOVANIA

Od:	Generálny sekretariát Rady
Dátum:	8. júna 2023
Komu:	Delegácie
Č. predch. dok.:	9387/23
Predmet:	Závery Rady o boji proti nedovolenému obchodovaniu s kultúrnymi objektmi – závery Rady (8. júna 2023)

Delegáciám v prílohe zasielame závery Rady o boji proti nedovolenému obchodovaniu s kultúrnymi objektmi, ktoré Rada (spravodlivosť a vnútorné veci) schválila na svojom 3 995. zasadnutí 8. júna 2023.

ZÁVERY RADY

o boji proti nedovolenému obchodovaniu s kultúrnymi objektmi

RADA EÚ

PRIPOMÍNAJÚC stratégiu EÚ pre bezpečnostnú úniu na roky 2020 – 2025¹ a stratégiu EÚ na boj proti organizovanej trestnej činnosti na roky 2021 – 2025²,

PRIPOMÍNAJÚC závery Rady o prístupe EÚ ku kultúrnemu dedičstvu v konfliktoch a krízach³ prijaté v roku 2021,

SO ZRETELOM na rezolúcie Bezpečnostnej rady Organizácie Spojených národov č. 2253, 2199, 2462 a 2347, v ktorých sa s vážnym znepokojením konštatuje, že teroristické organizácie generujú príjmy z nedovoleného obchodovania s kultúrnymi objektmi, a na rezolúciu Valného zhromaždenia Organizácie Spojených národov z roku 2018 o navrátení alebo reštitúcii kultúrnych statkov do krajín pôvodu,

SO ZRETELOM na uznesenie Európskeho parlamentu zo 17. januára 2019 o cezhraničných žiadostiach o navrátenie umeleckých diel a predmetov kultúrnej hodnoty rozkradnutých v ozbrojených konfliktoch a vo vojnách,

VÍTAJÚC oznámenie Komisie Európskemu parlamentu, Rade, Európskemu hospodárskemu a sociálnemu výboru a Výboru regiónov o akčnom pláne EÚ na boj proti nedovolenému obchodovaniu s kultúrnymi objektmi⁴, ktoré je dôležitým krokom v boji proti tomuto javu a na ktorom chcú členské štáty ďalej stavať,

¹ Oznámenie Komisie Európskemu parlamentu, Rade, Európskemu hospodárskemu a sociálnemu výboru a Výboru regiónov o stratégii EÚ pre bezpečnostnú úniu, COM(2020) 605 final.

² Oznámenie Komisie Európskemu parlamentu, Rade, Európskemu hospodárskemu a sociálnemu výboru a Výboru regiónov o stratégii EÚ na boj proti organizovanej trestnej činnosti na roky 2021 – 2025, COM(2021) 170 final.

³ 9837/21.

⁴ 16107/22.

UZNÁVAJÚC, že nedovolené obchodovanie s kultúrnymi objektmi je pre organizovanú trestnú činnosť lukratívnym obchodom a má ničivý a nezvratný vplyv na kultúrne dedičstvo v rámci EÚ aj mimo nej, a preto si vyžaduje individualizovanú reakciu na úrovni EÚ,

ZDÔRAZŇUJÚC potrebu zorganizovať našu reakciu prostredníctvom zlepšenia predchádzania trestnej činnosti a jej odhaľovania účastníkmi trhu a inštitúciami správy kultúrneho dedičstva, posilnenia kapacít orgánov presadzovania práva a justičných orgánov, lepšej medzinárodnej spolupráce a zvýšenej podpory ďalších kľúčových zainteresovaných strán, ako sa navrhuje v akčnom pláne Komisie,

Prevenia a odhaľovanie nedovoleného obchodovania s kultúrnymi objektmi účastníkmi trhu a inštitúciami správy kultúrneho dedičstva

BERÚC DO ÚVAHY, že účastníci trhu s tovarom kultúrnej hodnoty, zberatelia a inštitúcie správy kultúrneho dedičstva majú dobré predpoklady na to, aby pomáhali predchádzať trestným činom súvisiacim s kultúrnymi objektmi a odhaľovať ich, a preto musia poznať uplatniteľné právne predpisy a iné nelegislatívne nástroje, ktorých cieľom je predchádzať takýmto trestným činom a odhaľovať ich,

MAJÚC NA PAMÄTI, že právne predpisy EÚ v oblasti obchodu zohrávajú dôležitú úlohu pri predchádzaní nedovolenému obchodovaniu s kultúrnymi objektmi a jeho odhaľovaní vzhľadom na jeho typicky cezhraničnú povahu,

POZNAMENÁVAJÚC VŠAK, že dohľad nad obchodom s tovarom kultúrnej hodnoty a jeho kontrola sa v rámci jednotného trhu môžu značne líšiť,

ZDÔRAZŇUJÚC, že je potrebné, aby vlastníci alebo správcovia verejných a súkromných zbierok prijímali dobrovoľné opatrenia na lepšiu ochranu pred majetkovými trestnými činmi tým, že dôkladne katalogizujú svoje zbierky napríklad pomocou existujúcich nástrojov, ako je štandardný dokument na identifikáciu predmetu Object ID Medzinárodnej rady múzeí (ICOM), a prostredníctvom lepšieho nahlasovania majetkových trestných činov, aby sa ukradnutý kultúrny majetok objavil rýchlo a s podrobným opisom vo vnútroštátnych databázach odcudzených umeleckých diel a v databáze odcudzených umeleckých predmetov Interpolu,

PRIPOMÍNAJÚC kľúčový význam vyšetovania zločineckých sietí a nezákonných peňažných tokov, ktoré stoja za jednotlivými prípadmi nedovoleného obchodovania, ako aj skutočnosť, že aj legálne nadobudnuté kultúrne objekty môžu páchatelia trestnej činnosti zneužívať na trestné činy, ako je pranie špinavých peňazí alebo financovanie terorizmu,

Posilnenie kapacít orgánov presadzovania práva a justičných orgánov

POUKAZUJÚC NA TO, že aktuálny súbor dostupných spravodajských informácií neodzrkadľuje primerane frekvenciu výskytu prípadov a rozsah nedovoleného obchodovania s kultúrnymi objektmi,

BERÚC DO ÚVAHY, že verejné orgány musia dostatočne pochopiť spôsob fungovania zločincov, vymieňať si informácie, poznať požiadavky na spoluprácu v rámci agentúr a medzi nimi a disponovať osobitnými nástrojmi vrátane moderných technológií, ako je napríklad softvér na registráciu a odhaľovanie nezákonných tokov kultúrnych statkov alebo sledovacieho hardvéru na ochranu dôležitých lokalít,

PRIPOMÍNAJÚC potrebu lepšej výmeny informácií a spolupráce medzi špecializovanými vnútroštátnymi orgánmi, ktoré sa zaoberajú touto oblasťou trestnej činnosti,

KONŠTATUJÚC, že osoby, ktoré nedovolené obchodujú s kultúrnymi objektmi, ťažia z odlišnej kriminalizácie príslušných trestných činov v rámci EÚ,

Zintenzívnenie medzinárodnej spolupráce a maximalizácia podpory zainteresovaných strán

BERÚC DO ÚVAHY hodnotu kultúrneho dedičstva pre spoločnosť a jeho zraniteľnosť voči trestnej činnosti v konfliktných a krízových regiónoch,

ZDÔRAZŇUJÚC potrebu chrániť kultúrne dedičstvo v konfliktných oblastiach, najmä vzhľadom na osobitnú situáciu Ukrajiny, čo si vyžaduje ďalšie opatrenia na ochranu ukrajinského kultúrneho dedičstva v kontexte útočnej vojny Ruska,

BERÚC DO ÚVAHY obmedzené povedomie verejnosti o škodlivosti, ktorú môže spôsobiť nedovolené obchodovanie s kultúrnymi objektmi,

VÍTA AKČNÝ PLÁN KOMISIE A VYZÝVA JU, ABY SA VENOVALA TÝMTO OPATRENIAM:

1. v úzkej spolupráci s organizáciou UNESCO začať dialóg s aktérmi na trhu s umením o otázkach týkajúcich sa ochrany kultúrnych objektov a obchodu s nimi na jednotnom trhu, ktorého súčasťou bude podujatie na vysokej úrovni v roku 2023;
2. vyvinúť a zriadiť elektronický systém na dovoz kultúrnych objektov do Únie a rozšíriť ho s cieľom zvládať aj vývoz kultúrnych objektov, a to na základe záverov vypracovanej štúdie uskutočniteľnosti;
3. pokračovať vo financovaní vývoja riešení na zlepšenie vysledovateľnosti a odhaľovania kultúrnych objektov, vydať pre členské štáty usmernenia týkajúce sa zriadenia registrov predaja (zahŕňajúcich aj online predaj), ktoré budú obsahovať podrobné informácie o predávajúcich a kupujúcich, ako aj o kultúrnych objektoch ponúkaných na predaj, a navrhnúť povinnosť, aby každý, kto v členských štátoch podniká s kultúrnymi objektmi, viedol záznamy o transakciách súvisiacich s kultúrnymi objektmi. V budúcej štúdii uskutočniteľnosti by sa mali preskúmať konkrétne spôsoby;
4. preskúmať opatrenia na harmonizáciu a prepojenie databáz členských štátov, v ktorých sa zaznamenávajú odcudzené kultúrne objekty, v rámci celej EÚ, okrem iného aj prepojením s databázou odcudzených umeleckých predmetov Interpolu a iných relevantných databáz;
5. spolupracovať s radou ICOM na podpore Etického kódexu múzeí ICOM, posilňovaní kapacít a poskytovaní odbornej prípravy zamestnancom múzeí a inštitúcií správy kultúrneho dedičstva vo viacerých členských štátoch s cieľom lepšie evidovať a ochraňovať ich zbierky;
6. s podporou Europolu vymedziť jednotnejšie kategórie pre zber údajov a uľahčiť ich zavedenie, čo by v budúcnosti mohlo viesť k zberu údajov v celej EÚ prostredníctvom Eurostatu;

7. doplniť nedovolené obchodovanie s kultúrnymi objektmi do úvodného kurzu o odhaľovaní cezhraničnej trestnej činnosti pre príslušníkov stáleho zboru agentúry Frontex;
8. posúdiť existujúce digitálne vyšetrovacie nástroje (vrátane nástrojov, ktoré financuje Komisia) a podporiť prístup členských štátov k nim, zároveň vyzvať európsku klíringovú radu (European Clearing Board for Innovation), aby posúdila, či to možno podporiť prostredníctvom inovačného laboratória Europolu a iných iniciatív v tejto oblasti;
9. zmapovať vnútroštátne právne predpisy členských štátov, ktorými sa kriminalizuje nedovolené obchodovanie s kultúrnymi objektmi, ako aj vykonávanie Dohovoru z Nikózie;
10. zvýšiť podporu ochrany ukrajinských kultúrnych objektov pred zničením, krádežou a nedovoleným vývozom podporou registrácie a na požiadanie pomocou evakuácie a fyzickou ochranou zbierok;
11. posilniť kapacity tretích krajín v oblasti cezhraničnej spolupráce a vyšetrovania prania špinavých peňazí súvisiaceho s kultúrnymi objektmi, a to predovšetkým rozšírením rozsahu pôsobnosti globálneho nástroja EÚ na boj proti praniu špinavých peňazí tak, aby sa vzťahoval aj na Áziu a Latinskú Ameriku;
12. poskytnúť finančnú podporu rade ICOM na modernizáciu monitorovacieho strediska ICOM, ktoré sústreďuje a šíri informácie a zdroje určené na zvyšovanie medzinárodnej informovanosti a usmernenie politík v záujme ochrany kultúrnych objektov;
13. podporovať UNESCO pri vypracúvaní príručky pre novinárov k nahlasovaniu trestných činov súvisiacich s kultúrnym dedičstvom;
14. podporovať iniciatívy zamerané na zapájanie mládeže prostredníctvom programu Kreatívna Európa, Európskeho zboru solidarity a programu Erasmus+.

VYZÝVA ČLENSKÉ ŠTÁTY, ABY:

15. zvýšili informovanosť na zabezpečenie toho, aby sa v rámci verejných a súkromných zbierok riadne evidovali predmety a registrovali sa v príslušných databázach a nahlasovali prípady majetkovej trestnej činnosti orgánom presadzovania práva, a to pomocou medzinárodne dohodnutých noriem a nástrojov (ako je štandardný dokument Object-ID alebo databáza odcudzených umeleckých predmetov Interpolu);
16. ak takéto databázy neexistujú, zvážili zriadenie a správu špecializovaných vnútroštátnych databáz odcudzených kultúrnych objektov a zlepšili existujúce databázy s ohľadom na možné prepojenie s databázou odcudzených umeleckých predmetov Interpolu;
17. nahlásili odcudzené kultúrne objekty Interpolu prostredníctvom jeho databázy odcudzených umeleckých predmetov a s cieľom zlepšiť súbor spravodajských informácií si vymieňali informácie o prípadoch nedovoleného obchodovania s kultúrnymi objektmi s Europolom a Interpolom a inými príslušnými orgánmi;
18. posilnili účinnú spoluprácu a výmenu informácií medzi príslušnými orgánmi a colnými orgánmi aj cez Svetovú colnú organizáciu a s Komisiou⁵ prostredníctvom colného informačného systému s cieľom bojovať proti podvodom a iným trestným činom súvisiacim s kultúrnymi objektmi;
19. v rámci svojho vnútroštátneho posudzovania rizík podľa právnych predpisov v oblasti boja proti praniu špinavých peňazí identifikovali, posudzovali a chápali riziká nedovoleného obchodovania s kultúrnymi objektmi v kontexte prania špinavých peňazí a financovania terorizmu a aby prijali primerané opatrenia na zmiernenie týchto rizík;
20. v spolupráci s príslušnými orgánmi zvyšovali informovanosť a vydávali usmernenia pre súkromný sektor o tom, ako si čo najlepšie plniť povinnosti týkajúce sa prevencie prania špinavých peňazí a financovania terorizmu;

⁵ Pozri nariadenie Rady (ES) č. 515/97 z 13. marca 1997 o vzájomnej pomoci medzi správnymi orgánmi členských štátov a o spolupráci medzi správnymi orgánmi členských štátov a Komisiou pri zabezpečovaní riadneho uplatňovania predpisov o colných a poľnohospodárskych záležitostiach (Ú. v. ES L 082, 22.3.1997, s. 1 – 16).

21. zlepšili spoluprácu medzi povinnými subjektmi z trhu s umením a so starožitnosťami, finančným sektorom a finančnými spravodajskými jednotkami a špecializovanými orgánmi presadzovania práva, do ktorej môžu byť zapojené colné orgány a orgány príslušné na boj proti nedovolenému obchodovaniu s kultúrnymi objektmi, a to prostredníctvom výmeny poznatkov a odbornej prípravy v oblasti rizík a druhov nezákonných činností súvisiacich s kultúrnymi objektmi pri súčasnom zohľadnení možností spolupráce medzi verejnými a súkromnými subjektmi, ako aj zvážení vytvorenia osobitného systému rýchleho varovania alebo rizikových profilov v prípadoch, keď kultúrne predmety tvoria súčasť finančných transakcií, záloh, pôžičiek alebo dlhopisov;
22. podporovali dodržiavanie povinnosti náležitej starostlivosti a transparentnosti transakcií v súlade s Medzinárodným etickým kódexom UNESCO pre obchodníkov s kultúrnymi statkami a Etickým kódexom múzeí ICOM;
23. maximalizovali potenciál platformy EMPACT v prípadoch nedovoleného obchodovania s kultúrnymi objektmi, a to aj pokiaľ ide o vyšetrovania dotknutých zločineckých sietí a nezákonných peňažných tokov;
24. plne využívali podporu Europolu a Eurojustu, ako aj ich odborné znalosti na účely cezhraničného presadzovania práva a justičnej spolupráce;
25. keď je to potrebné, zabezpečili primerané budovanie kapacít vnútroštátnych orgánov presadzovania práva a justičných orgánov, napríklad zriadením a odbornou prípravou špecializovaných jednotiek presadzovania práva a špecializovaných skupín prokurátorov a poskytovaním základného školenia príslušníkom polície, colným úradníkom a príslušníkom pohraničnej stráže, ktorí vykonávajú bežné kontroly;
26. zvážili uzavretie memoránd o porozumení medzi príslušnými orgánmi presadzovania práva a príslušnými inštitúciami správy kultúrneho dedičstva s cieľom zabezpečiť primerané zaobchádzanie so zaistenými alebo skonfiškovanými kultúrnymi objektmi a ich uchovávanie;

27. zvažili podpísanie, ratifikáciu a vykonávanie Dohovoru Rady Európy z Nikózie o priestupkoch týkajúcich sa kultúrnych statkov alebo uplatňovanie jeho zásad, ak sa to považuje za vhodnejšie;
28. zvažili podpísanie a ratifikáciu Dohovoru UNESCO z roku 1970 o opatreniach na zákaz a zamedzenie nedovoleného dovozu, vývozu a prevodu vlastníctva kultúrnych statkov a Dohovor UNIDROIT z roku 1995 o ukradnutých alebo nezákonne vyvezených kultúrnych predmetoch;
29. preskúmali opatrenia na vrátenie odcudzeného predmetu oprávnenému vlastníkovi bez ohľadu na premlčanie trestnej zodpovednosti.

NABÁDA ČLENSKÉ ŠTÁTY, ABY V SPOLUPRÁCI S KOMISIOU:

30. podporovali posilnenie a kontinuitu siete EU CULTNET s cieľom využiť jej plný potenciál, a to aj vyslaním vhodných zamestnancov s cieľom vytvoriť kontaktné miesto EU CULTNET v rámci Europolu na účely koordinácie spoločných činností, nadväzovania kontaktov s medzinárodnými aktérmi a prispievania k operačnej a strategickej práci v boji proti nedovolenému obchodovaniu s kultúrnymi objektmi, a vypracovaním spoločných opatrení, ako je zlepšenie rýchleho prístupu orgánov presadzovania práva k potrebným odborným znalostiam od archeológov alebo odborníkov v oblasti kultúrneho dedičstva;
31. pokračovali vo vykonávaní záverov Rady o prístupe EÚ ku kultúrnemu dedičstvu v konfliktoch a krízach⁶ a naďalej monitorovali dosiahnutý pokrok;
32. vykonávali uznesenie Rady o pracovnom pláne EÚ pre kultúru na roky 2023 – 2026 prostredníctvom podpory výmeny informácií medzi odborníkmi v oblasti kultúrneho dedičstva a orgánmi príslušnými na boj proti nedovolenému obchodovaniu s kultúrnymi objektmi prostredníctvom série seminárov a činností partnerského učenia;

⁶ 9837/21.

33. vytvorili sieť odborníkov v oblasti kultúrneho dedičstva a archeológov, ktorí budú schopní poskytovať odborné znalosti na pomoc pri vyšetrovaní trestných činov a využívať výhody koordinácie zo strany kontaktného miesta siete EU CULTNET v rámci Europolu, a to v náležitých prípadoch so zapojením rámca EMPACT. Komisia sa vyzýva, aby sieť podľa potreby podporila;
34. zvážili vytvorenie osobitného vyhľadávača na odhaľovanie nedovoleného obchodovania s kultúrnymi objektmi alebo možnosti kombinácie existujúcich kapacít/databáz IT, a to v spolupráci s inovačným laboratóriom Europolu na základe kladného stanoviska európskej klíringovej rady inovačného laboratória s cieľom realizovať komplexný IT nástroj na analýzu tovaru kultúrnej hodnoty uvádzaného na trh;
35. náležite zohľadnili prebiehajúcu prácu v tejto oblasti a zvážili úlohu nezameniteľných tokenov v boji proti nedovolenému obchodovaniu s kultúrnymi objektmi, najmä pokiaľ ide o transakcie týkajúce sa digitálnych umeleckých diel;
36. po piatich rokoch od prijatia týchto záverov Rady zhodnotili vykonávanie uvedených opatrení a prijali následné opatrenia.
